

هنر درمانی؛ راهنمای عملی مداخله

زود هنگام در کودکان اوتیسم

مترجمین:

ابوالفضل امیربان - نسترن سید اسماعیلی

مینا نیکو (روشن) - مهسا پوستچی - ماهرخ فتمی

سرشناسه	مارتین، نیکول، ۱۹۸۱-م. Martin, Nicole
عنوان و نام پدیدآور	هنر درمانی، راهنمای عملی مداخله زود هنگام در کودکان اوتیسم / [نیکول مارتین]
مشخصات نشر	یزد: نیکو روش، ۱۳۹۶
مشخصات ظاهری	۲۰۵ ص
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۶۹۵۲-۹۱-۸
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت	عنوان اصلی: Art as an early intervention tool for children whit autism
یادداشت	مترجمین: ابوالفضل امیریان، نسترن سید اسماعیلی، مینا نیکو روش، مهسا پوستچی، ماهرخ فتحی
موضوع	کودکان در خود مانده
موضوع	Autistic children
موضوع	هنر درمانی
موضوع	Art therapy
شناسه افروزده	میران، ابوالفضل، ۱۳۵۸-، مترجم
رده بندی کنگره	۳۹.۲ م ۸۶ ک / RJ ۵۰۶
رده بندی دیویی	۶۱۸ / ۷۸۹۰
شماره کتابشناسی ملی	۸۹۲۰۰۰
شماره مجوز	۷۹۶

هنر درمانی؛ راهنمای عملی مداخله زود هنگام در کودکان اوتیسم

مترجمین: ابوالفضل امیریان، نسترن سید اسماعیلی، مینا نیکو روش، مهسا پوستچی، ماهرخ فتحی

ناشر: نیکوروش

ناظر چاپ: سیدمجید رکن الدینی ۰۹۱۲۵۵۲۰۹۶۹

چاپخانه: عترة قم

صحافی: رکن الدین

نوبت چاپ: اول/ ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۰۰۰

بهاء: ۱۵،۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۹۵۲-۹۱-۸

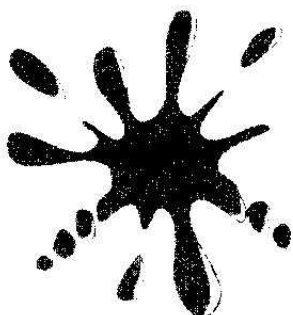
یزد - خیابان امام خمینی - جنب کوچه برخورداری - انتشارات نیکوروش - تلفن: ۳۶۲۶۴۶۹۹

«فهرست مطالب»

عنوان	صفحه
پیش گفتار: چرا این کتاب را نوشتم؟.....	۷
فصل اول : مقدمه‌ای بر اختلالات طیف اوتیسم.....	۱۵
- اوتیسم چیست؟.....	۱۵
فصل دوم : گنجاندن هنر در مداخله‌ی زود هنگام.....	۳۱
- چرا چیز د کودکان دارای اوتیسم، آنان را به سمت هنر می کشاند؟.....	۳۳
- هنر به عنوان توانبخشی.....	۳۵
- چگونه از مرحله تشخیص خطی کردن گذر کنیم؟.....	۳۷
فصل سوم : ویژگی های کلی هنری ساخته شده توسط کودکان دارای اوتیسم.....	۵۹
- تطبیق نشانه با سبک.....	۵۹
- هنری یا اوتیستیک؟ بیایید دریای نوع هنرمند صحبت کنیم.....	۷۹
فصل چهارم : علت سودمندی طرح های هنری.....	۸۷
۱- تخیل و تفکر انتزاعی.....	۸۹
۲- تنظیم و یکپارچه سازی حسی.....	۹۴
۳- هیجانات / بیان حال.....	۹۷
۴- نمو رشدی.....	۹۹
۵- مهارت های بصری فضایی.....	۱۰۳
۶- مهارت های اوقات فراغت.....	۱۰۵
فصل پنجم : لوازم کار.....	۱۰۹
- نقاشی.....	۱۱۴
- طراحی.....	۱۱۷
- حجم پردازی با گل /خمیر بازی.....	۱۲۰
- مجسمه سازی.....	۱۲۴
- شیء پیدا شده.....	۱۲۵

۱۲۶	چاپ دستی	-
۱۲۸	کلاژ	-
۱۲۸	میکس مدیا	-
۱۲۹	عکاسی	-
۱۳۵	فصل ششم: توصیه برای اطمینان از کیفیت تجربه هنری	-
۱۳۵	فلسفه	-
۱۳۶	فضای کاری خود را طراحی کنید	-
۱۴۰	ایجاد ارتباط	-
۱۴۵	فشار خانوادگی اختلال اوتیسم	-
۱۴۹	رویکرد سیستم در مقابل رویکرد غیر مستقیم	-
۱۵۴	مدیریت رفتارهای دشوار	-
۱۶۱	سازگاری	-
۱۶۶	مسائل ایمنی	-
۱۷۱	ضمیمه الف: خلاقیت جمع	-
۱۷۱	پروژه‌های هنری گروهی برای کودکان دارای اختلالات طیف اوتیسم	-
۱۸۳	ضمیمه ب: خلاصه‌ی کتاب برای والدین پوه‌خانه	-
۱۸۹	منابع و مآخذ	-

پیشگفتار

چرا این کتاب را نه شتم

موضوع کتاب «هنر بنویس» هزار مداخلهٔ زود هنگام برای کودکان دارای اوتیسم» کمک به کودکان دارای «طیف اتیسم» برای خلق کارهای هنری است. این کتاب به بررسی چرایی اهمیت آموزش، چگونگی انجام آن و اینکه چه انتظاراتی باید از کاربرد آن داشت، می‌پردازد. این کتاب هم برای والدین و هم برای متخصصان نوشته شده و در هر سطحی از تخصص می‌توانید از آن استفاده کنید. می‌دانم که مخاطبان این کتاب، مشغلهٔ فراوان دارند؛ بنابراین، سعی کردم تا جای ممکن، کتاب را مختصر و جذاب بنویسم. به همین دلیل، بیش از آنکه مشغول خواندن کتاب شوید، اگر مایل باشید می‌توانید سری به پیوست «ب» در انتهای کتاب بزنید و چکیدهٔ یک صفحه‌ای کتاب را بخوانید. اما برای کسانی که می‌خواهند موضوعات کتاب را عمیق‌تر مطالعه کنند، مطمئن هستم از دیدن فهرست مآخذ و منابع پیشنهادی‌ای که ارائه کرده‌ام پشیمان نمی‌شوند. «هنردرمانی» موفق یک کودک دارای اوتیسم، تجربهٔ بسیار با ارزشی است و هدف من در این کتاب، صرفاً

تجهیز شما به دانش لازم برای داشتن یک تجربه موفق هنردرمانی است، و به هیچ وجه قصد ندارم شما را غرق در انبوه اطلاعات کنم. لطفاً باور کنید که لازم نیست حتماً هنرمند باشید تا بتوانید از ابزارها و روش‌های این کتاب استفاده کنید.

علاقه بسیار من به این موضوع، به تجربیات دوران کودکی‌ام برمی‌گردد. در سال ۱۹۹۳، من یک کودک ۱۱ ساله و فرزند ارشد در بین چهار فرزند خانواده بودم. کوچکترین برادرم، «جیسون»، ۳ ساله بود. پدر و مادرم بسیار نگران بودند که مبادا برادر کوچک‌ترم، ناشنوا باشد؛ به‌خوبی به خاطر دارم که چقدر سخت می‌شد توجه جیسون را جلب کرد و چقدر نسبت به اتفاقات اطرافش، بی‌اعتنا بود. بعد از مراجعه به چند پزشک و معاینات بعدی، خانواده من، رفته رفته، با معنای واژه جدیدی آشنا شد که تا پیش از آن، هرگز نشنیده بود: اوتیسم.

واکنش من به این مسئله متعجبانه با سن و جنسیت یک دختر بچه ۱۱ ساله بود؛ خودم را در اتاقم حبس کردم و این خبر را در دفتر خاطراتم، یادداشت کردم. یادداشت‌های پیش از آن روز، اتفاقات خوب زندگی‌ام را نشان می‌داد، مثلاً: "جیسون، امروز گفت: مامان". اما این اتفاقات خوب به زودی متوقف شدند و جیسون همان چند کلمه حرف زدن را هم از دست داد و تنها تعداد اندکی آوای نامفهوم برایش باقی ماند که فقط برای اعضای خانواده و معلم‌هایم قابل درک بود. جیسون تا ۱۶ سالگی، هیچگاه دوباره نتوانست کلمه «مامان» را به زبان بیاورد؛ هنوز هم که هنوز است وقتی راجع به این اتفاق می‌نویسم، بغض گلویم را می‌فشارد.

سال اول دبیرستان، ثبت اتفاقات روزانه را کنار گذاشتم و هنر را شروع کردم، که البته معتقدم این دو با هم تفاوتی نداشتند، فقط اینکه هنر، بستر گسترده‌تری را برای بیان دغدغه‌های دوره نوجوانی، در اختیارم می‌گذاشت. در آن زمان، من و برادرم، تبدیل به دو فرد بسیار متفاوت از هم شده بودیم، با این حال، شباهت‌هایی

هم داشتیم. او مدت‌ها به دستان خود خیره می‌شد، من هم «درجاماندگی» را به شیوه خودم تجربه می‌کردم؛ بلکه با خلق یک مجموعه کامل هنری با «دست» (به همین خاطر، اکنون، در طراحی دست، بسیار خبره شده‌ام).

در همان سالی که با «هنردرمانی» آشنا شدم و سپس تصمیم گرفتم «هنردرمانگر» شوم، در کلاس‌های آموزشی شرکت کردم تا بتوانم بعنوان درمانگر خانگی، به «حلیل کاربردی رفتار»^۱ جیسون بپردازم. در شهر کوچک محل سکونت ما در جنوب آمریکا، تعداد خانواده‌های مشابه ما بسیار کم و منابع موجود نیز محدود بود، بنابراین، خانواده‌ها به‌طور بودند خودشان، درمانگر و مشاور خودشان باشند. «تحلیل کاربردی رفتار»، به‌طور کارت‌های تصویری و زبان اشاره و همه روش‌های دیگری که استفاده می‌کردم، مسیری شدند برای برقراری ارتباط با برادرم، و بعدها شیوه‌ای برای ارتباط با مرا تعیین. پیش از اینکه حتی یک واحد روانشناسی بگذرانم.

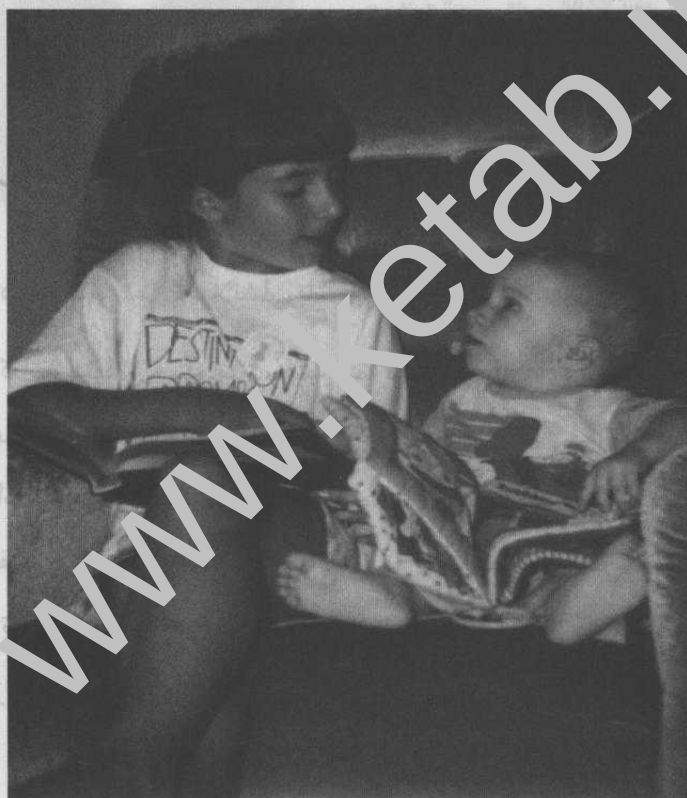
دلم می‌خواهد بگویم خواهر بزرگتر فوق‌العاده‌ای بودم که از استعداد ترکیب مهارت‌هایش در هنر و شیوه‌های رفتاری، آگاهی داشت برنامه‌هایی را طراحی می‌کرد که با نیازهای برادرش، همخوانی داشته باشد و از همه، البته، برادرش را از ناتوانی‌ای که گریبان گیرش بود، "نجات داد". اما، حقیقت این است که من نوجوانی متزلزل بودم و شجاعت لازم برای دعوت هیچکس، به‌جز دوستان بسیار صمیمی‌ام، به خانه‌مان را نداشتم که مبادا برادرم مایه شرمساریم شود؛ درست مثل یک آنتن، با ایستگاه رادیویی استرس‌ها و نگرانی‌های والدینم، هماهنگ بودم و از رفتن به دانشگاه و مستقل شدن، ناامید بودم. وقتی به کارهایم فکر می‌کنم که چگونه موجب تقویت رفتارهای برادرم می‌شد، مثل چرخاندن اجسام، و یا کاری که از سر مهربانی،

نامش را "صورت ترسناک" (کشیدن عضلات صورت و پیچ و تاب دادن به انگشت‌ها مثل یک موجود وحشتناک) گذاشته بودم، احساس می‌کنم می‌توانستم هم گریه کنم و هم بخندم. من فقط سعی می‌کردم با او بازی کنم؛ و خانواده ما بیش از این، کاری بلد نبود. اواسط دوره کارشناسی بود که بالاخره کم‌کم متوجه شدم چگونه هنر هم می‌تواند شیوه‌ای برای بهبود نقایص ناشی از اوتیسم باشد و هم نقاط قوت کودک دارای اوتیسم را شکوفا کند. اوتیسم و هنر، از دید من، دو مقوله درهم‌تنیده و جدایی‌ناپذیرند.

لازم به توضیح نیست که این کار برای من، جنبه شخصی زیادی دارد. اکنون که بزرگ و یک درمانگر "واقعی" شده‌ام، بخش از وجودم با تک‌تک مراجعینم، چه دختر باشند چه پسر، چه ملکرد بالا داشته باشند چه پایین، پیوند می‌خورد و باعث می‌شود در کارم، فراتر از آموزش پیش بروم و احساسات عمیقی را نسبت به برادر و خانواده‌ام داشتم را تجربه می‌کنم. من کاملاً آگاهم این اتفاق همان چیزی است درمانگران، به آن «انتقال» احساسات از برادرم به مراجعینم می‌نامند و این مسئله در درمان، اتفاق خوبی نیست، اما من این اتفاق را یک منبع مثبت همدلی می‌دانم. تجربیات خانوادگی‌ام باعث می‌شود تا در حال حاضر، به‌طور غیرارادی از اندوخته محبت و درکم برای مراجعینم استفاده کنم. و این به‌خاطر آن است که من آن را مدیون برادرم هستم.

حتی زمانی که آموزش‌های لازم را دریافت کردم، شرایط همیشه مطلوب نبود. دوری از خانواده و بدتر از آن، اینکه درمانگر باشی و نتوانی به برادر خودت کمک کنی، منبع احساس گناه واقعی برای یک خواهر بزرگتر است. بعلاوه، متوجه شدم که بسیاری از متخصصان فعال در حوزه «اختلالات طیف اوتیسم»، حتی آن‌هایی که غالباً برنامه‌های هنر درمانی طراحی می‌کردند، درک حداقلی و بعضاً نادرستی از

هنردرمانی دارند. از طرف دیگر، هنردرمانگرانی بیش از تعداد انگشت‌های یک دست نمی‌شناختم که با مداخلات خاص اوتیسم خارج از حوزه هنردرمانی، آشنا باشند. هدف از نگارش این کتاب، ایجاد پلی، به‌منظور درک متقابل، میان همه کسانی است که با کودکان دارای اوتیسم، کار هنری می‌کنند - همه درمانگران، مربیان، والدین، پرستاران، مراقبان، و هنرمندان. امیدوارم خواندن این کتاب، انگیزه‌ای باشد برای مطالعات، بیشتر و تعاملات جدید.

نویسنده و برادرش، یک سال پیش از تشخیص اوتیسم

موضوع کتاب «هنر بعنوان ابزار مداخله زود هنگام برای کودکان دارای اوتیسم» رابطه میان خلق کارهای هنری و کودکان دارای اوتیسم است. کتاب حاضر، حاصل ایده‌ای قدیمی است که با دیدی جدید بیان شده. این کتاب، یک کار پژوهشی

نیست، بلکه شرحی است عاشقانه از تخصص من که از منظر تجربیات حرفه‌ای و شخصی‌ام بیان شده است. به بیان ساده، پیوند هنر درمانی و اوتیسم، حکایت کمک به افراد واقع در «طیف اختلالات اوتیسم» است تا بتوانند از هنرهای بصری برای بیان و تنظیم خود استفاده کنند.

برخی افراد، استعدادی طبیعی دارند و می‌توانند مزایای خلق کارهای هنری، بدون کمک گرفتن از دیگران را درک کنند، اما بسیاری دیگر، اینچنین نیستند. کارها و چیزهایی که افراد دارای اوتیسم دوست دارند یا دوست ندارند و با آن‌ها احساس راحتی یا ناراحتی می‌کنند، اغلب، در همان دوران کودکی، مشخص می‌شود. باور من این است، که اگر درمان مبتنی بر هنر، به‌صورت گسترده‌تر و با تخصص بیشتری با علاقه‌مندان رود هنگام تلفیق شود، می‌توان شاهد بهبود قابل-توجهی در درک و فهم تخیلاتشان باشیم.

این کتاب، متعلق به شماست، همه شما مادرها و پدرهای پُرمشغله، و درمانگران و معلم‌های علاقه‌مند. حتی اگر سن کودک شما از سنین مورد تاکید این کتاب گذشته است، به شما اطمینان می‌دهم همچنان می‌تواند اطلاعات این کتاب برای هر سنی، مفید و کاربردی است. بعد از یکی دو شب مطالعه، مطالب بسیاری درباره هنر و اوتیسم خواهید آموخت و می‌توانید تصمیم بگیرید که آیا بویکرد این کتاب برای فرزندتان مناسب است یا خیر.